

ACCESO Á INFORMACIÓN, PARTICIPACIÓN PÚBLICA NA TOMA DE DECISIONS E ACCESO Á XUSTIZA: TRES PILARES PARA UNHA DEMOCRACÍA AMBIENTAL

O CONVÉNIO DE AARHUS

Manuel Soto Castiñeira

Este convénio foi asinado na cidade danesa de Aarhus o 25 de xuño de 1998, no marco da Comisión Económica para Europa das Nacións Unidas (UNECE), baixo o título de "Convénio sobre acceso á información, participación pública na toma de decisións e acceso á xustiza, en temas de medio ambiente", aspectos que constitúen os tres pilares do convénio. Entrou en vigor o 30 de outubro de 2001 e un ano mais tarde deberíanse reunir as Partes (países que o ratificaron) para abordar o desenvolvemento do convénio e a adopción de criterios de seguimento do seu cumprimento, dentro dun proceso gradual de adaptación das normativas legais e de promoción da participación e da conciencia cidadá sobre as cuestións ambientais.

A 1ª Reunión das Partes tivo lugar os días 21-23 de outubro de 2002 na cidade italiana de Luca. Para entón, Aarhus contaba con 22 Partes, outros 22 estados que asinaron o convénio estaban en trámites de ratificación, e outros 3 países declararon que estaban preparando o acceso. Así, o Convénio de Aarhus está a ter efecto sobre a lexislación e prácticas dun total de 47 países dentro da UNECE, a pesar do cal seguen existindo diferencias dramáticas nos dereitos cidadáns dun a outro país.

O Convénio de Aarhus é basicamente un instrumento para a democracia ambiental, e punto de partida para a constitución dos dereitos ambientais internacionais, polo que se prevé a súa expansión a outras zonas do mundo. No último ano, ten habido reunións de traballo en Latinoamérica e Asia Central e algúns países doutras áreas tamén teñen manifestado o seu interese. Nalgúns casos xurdiron propostas de elaborar cartas de dereitos ambientais para introducir nas Constitucións, ao par dos dereitos humanos.

O ECOFORUM DE CARIGNANO-LUCA

ADEGA estivo representada como observadora na 1ª Reunión das Partes, despois de participar tamén nos días previos no seminario EcoForum de Carignano, un Foro aberto europeo de ONGs ambientalistas e cidadáns promovido pola Oficina Europea do Ambiente, a federación ecoloxista europea, da que ADEGA forma parte. No EcoForum estiveron

representados 34 países e culminou coa declaración de Carignano-Luca.

A ECO-Conferencia de Carignano tiña como obxectivo principal preparar as propostas do EcoForum para a 1ª Reunión das Partes, o que incluía avaliar a situación actual e facer novas propostas para a implementación efectiva do Convénio, ademais de avanzar no traballo das ONG con vistas a un futuro desenvolvemento de Aarhus en temas tan diversos como os seguintes:

- Avaliación Ambiental Estratéxica (AAE) en Planos, Programas, Políticas e Leis.
- Rexistros de Emisión e Transferencia de Contaminantes (RETC).
- Participación pública en temas de Organismos Modificados Xeneticamente (OMX).
- Acceso á xustiza.
- Acceso electrónico á información
- Participación pública ao nivel internacional

As organizacións ambientalistas manifestaron diante dos ministros e demais mandatarios presentes na 1ª Reunión das partes en Luca, a necesidade de avances nestas áreas, e reclamaron acordos claros neste sentido como unha forma de avanzar cara a unha democracia real.

ALCANCE ACTUAL DO CONVÉNIO

O Convénio de Aarhus tivo unha importante acollida e aplicación en moitos países de Europa Central e do Leste así como nos Novos Estados Independentes, contribuíndo para un progreso significativo en relación cos dereitos do público nestas materias. En Europa Occidental, fronte aos progresos de Italia e Dinamarca (os dous primeiros países da UE que ratificaron Aarhus, e os avances máis recentes doutros países que

están a preparar o acceso, destacan casos como os de Francia ou España, onde os avances son nulos. Neste último caso, a pesar de que o Parlamento español adoptou por unanimidade unha decisión formal a favor da ratificación en maio do 2001, o goberno do Estado non o ratificou. A delegación oficial de España en Luca foi absolutamente irrelevante. Fontes ecoloxistas afirman que a intención do goberno é retrasar todo o posíbel a entrada en vigor do convénio de Aarhus no Estado español, co obxectivo de sacar adiante proxectos en marcha como o Plano Hidrolóxico e os Transvases de auga.

A comezos de novembro de 2002, a Comisión europea anunciaba o acordo co Parlamento sobre a versión final da nova Directiva sobre acceso á información ambiental, que vén reemplazar á directiva existente de 1990 (90/313/CE). Tamén en xuño do 2001 se aprobara a Directiva sobre Avaliación Ambiental de Planos e Programas (2001/42/CE), e a Comisión traballa sobre novas directivas de participación e acceso á xustiza, ou sobre a modificación dalgunhas directivas (IPPC, EIA, etc) afectadas polo Convénio de Aarhus. Sen embargo, estas normas tardarán anos en ser realmente efectivas no noso país. Con todo, cabe salientarse como xa o pasado verán o Valedor do Pobo acudiu a este convénio para argumentar a favor da FEG e ADEGA na súa denuncia da inoperatividade do Consello Galego do Medio Ambiente.

Para unha información actualizada sobre estas materias podemos acudir aos traballos da *Access Initiative* (www.accessinitiative.org), do *Partnership for Principle 10* (www.pp10.org), do EcoForum (www.participate.org), ou do Secretariado de Aarhus (www.unece.org/env/pp). ■

PRINCIPIO 10 DA DECLARACIÓN DE RIO

"As cuestións ambientais resolven-se mellor mediante a participación de todas as persoas interesadas... cada persoa deberá ter acceso axeitado á información sobre o medio ambiente en poder das autoridades públicas... e a oportunidade para participar no proceso de toma de decisións. Os Estados deben facilitar e promover a conciencia e a participación cidadáns... e garantir un acceso efectivo aos procedementos xudiciais e administrativos."